

FOLKETINGETS EU-OPLYSNING

Christiansborg
1240 København K
telefon 3337 3337
euopl@folketinget.dk
www.eu-oplysningen.dk

NR. 19

MAJ 2011

Danske folkeafstemninger om EU

Folkeafstemninger om EU

Siden 1972 har vi haft seks folkeafstemninger om EU i Danmark.

Afstemningerne har handlet om meget forskellige emner. Lige fra den første afstemning om Danmarks medlemskab af EU til den seneste folkeafstemning i 2000 om, hvorvidt den danske krone skulle udskiftes med euroen.

Alle EU-folkeafstemningerne er afholdt i forbindelse med ændringer af EU-samarbejdet. Teknisk set handler EU-folkeafstemningerne derfor om at stemme ja eller nej til Danmarks godkendelse af traktater, som fastlægger rammerne for EU-samarbejdet.

EU-landenes grundlove afgør, om der skal være folkeafstemning

Det er EU-landenes stats- og regeringschefer, som forhandler om traktaterne. Når de har forhandlet sig frem til politisk enighed om en ny traktat, skal den godkendes endeligt af hvert enkelt land, før den kan træde i kraft. Det er landenes egne grundlove, som afgør proceduren for denne godkendelse, og om der skal afholdes en folkeafstemning.

I Danmark skal Folketinget godkende regeringens indgåelse af aftaler om nye EU-traktater efter særlige regler i Grundloven. I visse tilfælde kræver Grundloven en folkeafstemning, men folkeafstemninger kan også afholdes, fordi der er et politisk ønske om det i Folketinget.

Bindende folkeafstemninger

Hvis Danmarks godkendelse af en ny traktat f.eks. betyder, at EU kan fastsætte regler, som

gælder direkte for borgerne på et nyt område, hvor Danmark tidligere bestemte, kaldes det *suverænitetssafgivelse*. I forbindelse med Danmarks godkendelse af nye traktater udarbejder Justitsministeriet en redegørelse for den nye traktats forhold til Grundloven. Her vurderes det, om Danmarks godkendelse af traktaten vil indebære suverænitetssafgivelse. Hvis det er tilfældet, skal godkendelsen følge en særlig procedure, som er beskrevet i Grundlovens § 20.

Suverænitetssafgivelse kan kun ske ved, at Folketinget vedtager en lov, som mindst 5/6 af Folketingets 179 medlemmer stemmer for (150). Kan dette flertal ikke opnås, skal lovforslaget til folkeafstemning for at kunne vedtages. Ved folkeafstemningen stemmes for eller imod lovforslaget. Hvis et flertal stemmer imod lovforslaget, bortfalder det, og Danmark kan ikke godkende traktaten.

Både Maastricht- og Amsterdam-traktaterne indebærer suverænitetssafgivelse for Danmark, og da der ikke var 5/6-flertal i Folketinget, skulle der afholdes bindende folkeafstemninger om traktaterne.

Maastricht-traktaten i 1992

Folkeafstemningen om Maastricht-traktaten i 1992 endte med et nej, og Danmark kunne derfor ikke godkende traktaten. Det resulterede senere i en ny afstemning om Maastricht-traktaten + den såkaldte Edinburgh-afgørelse.

Amsterdam-traktaten i 1998

Folkeafstemningen om Amsterdam-traktaten i 1998 var også bindende, men her stemte et flertal ja til traktaten, som bl.a. indebærer

REKORD I EU-FOLKEAFSTEMNINGER

Irland er det EU-land, som har afholdt flest folkeafstemninger om EU - otte.

DE DANSKE EU-FORBEHOLD

De danske EU-forbehold går ud på, at

- Danmark ikke indfører euroen som valuta i stedet for kronen.
- Danmark ikke deltager i EU's fælles forsvarspolitik.
- Danmark ikke deltager i EU's retlige samarbejde - nærmere bestemt asyl- og indvandringspolitikken, det civile retlige og det politi- og strafferetlige samarbejde - når der laves regler, som direkte forpligter EU-landenes borgere (overstatsligt samarbejde).
- Unionsborgerskabet ikke træder i stedet for det nationale statsborgerskab.

TRAKTATER - FRA ROM TIL LISSABON

EU-samarbejdet bygger på tre grundlæggende traktater:

- Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF),
- Traktaten om den Europæiske Union (TEU) og
- Traktaten om Det Europæiske Atomenergifællesskab (Euratom).

Navne som Amsterdam-, Maastricht- eller Lissabon-traktaten bruges om de grundlæggende traktater eller ændringer hertil, og navnene gives efter de byer, hvor regeringslederne på et topmøde bliver enige om traktaterne.

HVOR SKAL KRYDSET SÆTTES?

I vejledningen til folkeafstemningen i 1972 hed det:

Der stemmes om det af Folketinget vedtagne forslag til lov om Danmarks tiltrædelse af De Europæiske Fællesskaber. Der må kun sættes ét kryds.

Den, der stemmer **for** lovforslaget sætter X ved **JA**

Den, der stemmer **imod** lovforslaget sætter X ved **NEJ**

GODKENDELSE I STRID MED GRUNDLOVEN?

I 2008 har en gruppe borgere anlagt sag mod statsministeren og udenrigsministeren.

De mener, at Danmarks godkendelse af Lissabon-traktaten er i strid med Grundloven, da ændringerne af EU-samarbejdet er så væsentlige, at proceduren i Grundlovens § 20 skulle være fulgt.

EMNE	DATO	JA	NEJ	STEMME %
Danmark ind i EF	02.10.1972	63,4%	36,6%	90,1%
Den Europæiske Fælles akt ("EF-Pakken")	27.02.1986	56,2%	43,8%	75,4%
Maastricht-traktaten	02.06.1992	49,3%	50,7%	83,1%
Maastricht-traktaten + Edinburgh-afgørelsen	18.05.1993	56,7%	43,3%	86,5%
Amsterdam-traktaten	28.05.1998	55,1%	44,9%	76,2%
Ophævelse af euroforbeholdet	28.09.2000	46,8%	53,2%	87,6%

ændringer i EU-samarbejdet om grænsekontrol, indvandring og asyl.

Folketinget har også mulighed for at udskrive bindende folkeafstemninger, selv om det ikke kræves efter Grundloven. Det er sket de gange, hvor der har været det nødvendige 5/6-flertal i Folketinget, men hvor der alligevel har været et politisk ønske om at afholde en bindende folkeafstemning.

Danmarks medlemskab af EF i 1972

Det var tilfældet ved afstemningen i 1972 om Danmarks medlemskab af EU (som dengang hed EF). Et flertal stemte ja, og Danmark blev medlem af EF den 1. januar 1973.

Maastricht-traktaten + Edinburgh-afgørelsen i 1993

Det var også tilfældet ved afstemningen om Maastricht-traktaten + Edinburgh-afgørelsen i 1993. Efter det første nej til Maastricht-traktaten forhandlede Danmark med de øvrige EU-lande. Resultatet blev en aftale om fire områder, hvor Danmark skulle være undtaget fra EU-samarbejdet - også kendt som de fire forbehold. Folkeafstemningen i 1993 handlede derfor igen om godkendelse af Maastricht-traktaten, men nu med de fire forbehold. Denne gang stemte et flertal ja, og Maastricht-traktaten kunne træde i kraft dog med de danske forbehold, som stadig gælder.

Vejledende folkeafstemninger

Folketinget kan også beslutte at afholde en vejledende folkeafstemning, hvor resultatet ikke er juridisk bindende for Folketinget.

Folkeafstemningen i 1986 om Den Europæiske Fælles Akt også kaldet "EF-pakken" var vejledende. EF-Pakken indeholdt flere bestemmelser om fri bevægelighed for varer, personer, tjenesteydelser og kapital i EU og et flertal stemte ja.

Folkeafstemninger kan bremse traktater

For at en ny EU-traktat kan træde i kraft, skal alle EU-landene godkende den. Derfor kan folkeafstemninger indimellem spænde ben for

de aftaler, som stats- og regeringschefer ellers er blevet enige om. Det skete med forfatnings-traktaten.

Siden 2001 havde EU's stats- og regeringschefer arbejdet med en ny traktat, som skulle være traktaten over dem alle og erstatte alle de gamle EU-traktater - den såkaldte forfatnings-traktat. Imidlertid blev der stemt nej til traktaten ved folkeafstemninger i Frankrig og Nederlandene i maj og juni 2005. Forfatningstraktaten var dermed blokeret og kunne ikke træde i kraft.

Efter en tænkepause i hele EU genoptog EU-landenes regeringer arbejdet med en ny traktat, og i oktober 2007 var Lissabon-traktaten klar. Imidlertid stemte irerne nej til Lissabon-traktaten ved en folkeafstemning i juni 2008. Efter nye forhandlinger med Irland blev traktaten igen sendt til irsk folkeafstemning i oktober 2009. Denne gang blev resultatet et ja, og efter at Tjekkiet som det sidste land havde godkendt traktaten, trådte Lissabon-traktaten i kraft den 1. december 2009.

Lissabon-traktaten og Danmark

Lissabon-traktaten kom ikke til folkeafstemning i Danmark. Justitsministeriet konkluderede i sin redegørelse om traktaten, at Danmark ikke ville afgive suveræniteten ved at tiltræde Lissabon-traktaten, og at der derfor ikke var krav om en folkeafstemning.

Folketingets partier diskuterede dog, om der skulle afholdes en vejledende folkeafstemning om Lissabon-traktaten, men et flertal var imod en sådan folkeafstemning. Danmark godkendte derfor Lissabon-traktaten ved en lov vedtaget med almindeligt flertal, hvor 90 stemte for og 25 imod.

Mere information - www.eu-oplysningen.dk

Hvis du vil vide mere, kan du finde flere informationer om de danske EU-folkeafstemninger på EU-Oplysningens hjemmeside. Her kan du bl.a. finde materiale fra folkeafstemningerne, information om traktaterne og Justitsministeriets redegørelser for traktaternes forhold til Grundloven m.m.

